

Den kaukasiske krudttønde

1 Dagestan

- * Areal: 50.300 km²
- * Befolkning: 2,1 mio.
- * Etnisk sammensætning: 28 pct. avarer, 16 pct. darginere, 13 pct. kumyker, 12 pct. lezginere, 8 pct. russere

Dagestan er et etnisk kludetæppe uden sidestykke i verden. Et område lidt større end Danmark er hjemstavn for 33 nationaliteter, fra godt en halv million avarer til få tusinde kubatjinere - et afsides folk af sølvsmede. Blandt de større folkeslag råder en spændt magtbalance, som kan kollapse, hvis Moskva helt mister grebet om delrepublikken. Det bjergrige Dagestan har længe været et af de fattigste og mest kriminalitetsplagede områder i Rusland, og i de senere år er problemerne vokset, bl.a. i form af talrige kidnapninger. Indflydelsen af kriminelle og/eller religiøse grupperinger fra naborepublikken Tjetjenien er voksende, men Dagestan har også en egen flora af mafiabander.

2 Tjetjenien

- * Areal: Ca. 17.000 km²
- * Befolkning: Ca. 900.000
- * Etnisk sammensætning: Overvejende tjetjenere (de fleste russere flyttede under krigen).

Tjetjenien benyttede Sovjetunionens sammenbrud i 1991 til at erklære sin selvstændighed, og selv om hverken Rusland eller nogen anden siden har anerkendt Tjetjenien - eller Itjkerija, som landet selv kalder sig - har Moskva reelt ingen kontrol over republikken. Den russiske centralmagts forsøg på at genvinde magten førte til en to år lang krig 1994-96, med anslået 50.000-80.000 dødsopfre. Tjetjenierne er et stolt og af russerne særdeles frygtet folk, deporteret til Centralasien af Stalin under Anden Verdenskrig. Kriminaliteten i Tjetjenien er kolossal, og frem for alt kidnapninger hører til dagens uorden. Parallelt med den fælles modstand mod Moskva kæmper diverse politiske grupper og klaner internt om magten.

3 Ingusjetien

- * Areal: Ca. 2300 km²
- * Befolkning: Ca. 250.000
- * Etnisk sammensætning: Overvejende ingusjetere

Ingusjetien delte førhen republik med Tjetjenien, men brød med det nært beslægtede nabofolk, da Tjetjenien erklærede sig selvstændigt. Også ingusjeterne deporteredes af Stalin til Centralasien som "folkefjender", og da de siden vendte tilbage, var en ingusj-region befolket af kristne nord-ossetere. I 1992 kom det til et større væbnet sammenstød med cirka 700 dræbte, og konflikten syder fortsat med større og mindre skærmydsler.

5 Kabardino-Balkarien

- * Areal: 12.500 km²
- * Befolkning: 790.000
- * Etnisk sammensætning: 48 pct. kabardinere, 32 pct. russere, 9 pct. balkarer

Kabardino-Balkarien er sammensat af to vidt forskellige muslimske folk - nord-kaukasiske kabardinere og tyrkiske balkarer - som ikke kan udstå hinanden. Dertil kommer en betragtelig russisk befolkning. En af de mere stilfærdige dele af Kaukasus, men en repræsentant for Internationalt Røde Kors blev kidnappet i hovedstaden Naltjik tidligere i år. Balkarerne blev forvist til Centralasien under Anden Verdenskrig.

7 Adygej

- Areal: 7.600 km²
- Befolkning: 450.000
- Etnisk sammensætning: 68 pct. russere, 22 pct. adygejer

Adygej er en i denne sammenhæng fredsommelig lille republik, hvor titulær-folket tæller mindre end fjerdedel af befolkningen, mens russere udgør det store flertal. Adygejerne ser sig som identiske med tjerkesserne, og mange drømmer om en nordkaukasisk republik, hvori også kabardinere m.fl. indgår.

4 Nord-Ossetien

- * Areal: 8000 km²
- * Befolkning: 660.000
- * Etnisk sammensætning: 53 pct. ossetere, 30 pct. russere

Nord-Ossetien er en slags kristen enklave i russisk Nordkaukasus, hjemsted for mange kosakker og traditionelt bakket op af Moskva over for muslimske naboer. Osseterne, som er et persisk folk, arbejder for forening af Nord-og Syd-Ossetien, som er en del af Georgien. Nord-Ossetien befinder sig i en spændt våbenhvile med Ingusjetien om en omstridt grænseregion. Et halvt hundrede mennesker omkom ved et bombeattentat i hovedstaden Vladikavkaz tidligere i år.

6 Abkhasien

- * Areal: 8600 km²
- * Befolkning: Ca. 200.000
- * Etnisk sammensætning: Overvejende abkhasere (tidligere georgisk flertal, men langt de fleste er flygtet/fordrevet)

Abkhasien er et tidligere sovjetisk ferieparadis ved Sortehavskysten, som er bombet årtier tilbage af en blodig krig mellem abkhasere og georgiere i 1992-93. Abkhasien benyttede Sovjetunionens kollaps i 1991 til at erklære sig uafhængigt af Georgien. Med - uofficiel - russisk bistand lykkedes det abkhaserne at fordrive næsten hele den georgiske del af befolkningen, der nu lever som flygtninge i selve Georgien. I den eneste region, som fortsat er befolket af georgiere, sker med jævne mellemrum væbnede sammenstød. Abkhaserne er beslægtet med de nordkaukasiske folk i Rusland, men tæller både muslimer og kristne.

8 Georgien:

- Areal: 69.700 km²
- Befolkning: 5,5 millioner
- Etnisk sammensætning: 69 pct. georgiere, 9 pct. armenere

Georgien har været plaget af uroligheder, siden landet blev selvstændigt i forbindelse med Sovjetunionens kollaps i 1991. Etniske og politiske konflikter har krævet tusinder af menneskeliv, og et af de på papiret mest lovende eks-sovjetiske lande har oplevet meget store økonomiske og sociale problemer, om end der er tegn på en vis bedring. Georgien er i konflikt med alle sine tre formelt selvstyrende regioner og har set sig nødsaget til at tækkes Rusland i form af militærbaser m.m. for ikke at blive løbet over ende. Eduard Sjevvardnadze har været udsat for flere attentatforsøg, siden han kom til magten i 1992.

9 Karatjaj-Tjerkessien

- * Areal: 14.000 km²
- * Befolkning: 436.000
- * Etnisk sammensætning: 42 pct. russere, 31 pct. karatjajer, 10 pct. tjerkessere.

Karatjaj-Tjerkessien består som naborepublikken Kabardino-Balkarien af to muslimske folk, der ikke kan fordrage hinanden. Karatjajerne er et tyrkisk folk, beslægtet med balkarer og ligeledes forvist af Stalin, tjerkesserne et nordkaukasisk folk i slægt med bl.a. kabardinere og adygejer. Latente spændinger mellem de to folk er i de seneste år boblet op til overfladen, kulminerende med et om-diskuteret præsidentvalg i sommer, som blev erklæret ugyldigt af Ruslands højesteret.

11 Adsjarien

- * Areal: 3000 km²
- * Befolkning: 400.000
- * Etnisk sammensætning: 81 pct. adsjarer, 8 pct. russere

Adsjarien er et hidtil relativt fredsommeligt hjørne af Georgien, hvor de georgiske muslimer (adsjarerne) bor. Adsjarien har under sin dynamiske leder Abashidze opnået en høj grad af selvstyre med fredelige midler, men der er voksende tegn på spændinger mellem ham og den georgiske ledelse.

13 Aserbajdsjan

- * Areal: 86.000 km²
- * Befolkning: 7,1 mio.
- * Etnisk sammensætning: 78 pct. aserbajdsjanere (azerier), 8 pct. russere.

Aserbajdsjan har potentialet til at blive en af de første succeshistorier i det tidligere Sovjetunionen som følge af store olieforekomster i Det Kaspiske Hav. Den langvarige krig med Armenien har dog tæret på kræfterne og de militære nederlag tæret på selvtrilliden. Landet styres, efter nogle års politisk forvirring, med hård hånd af den forhenværende kommunistboss Geidar Alijev. Trods det religiøse broderskab er forholdet ikke synderligt godt til hverken Tyrkiet eller Iran, og Rusland er stærkt misfornøjet med, at Aserbajdsjan ikke vil lade olien flyde gennem de russiske rørledninger. Uoverensstemmelserne med Iran hænger sammen med den store aserbajdsjanske befolkning, der bor i det nordlige Irak som følge af Ruslands og Persiens deling af området i sidste århundrede.

10 Nakhitjevan

- * Areal: 5500 km²
- * Befolkning: 300.000
- * Etnisk sammensætning: 95 pct. aserbajdsjanere

Nakhitjevan er modsat Nagorno-Karabakh en aserbajdsjanske provins inde i Armenien, op mod Iran. Og en provins, som aserbajdsjanerne har et solidt greb om. Geidar Alijev havde sin magtbase her, da han kom til magten i Aserbajdsjan i 1993, men hans allierede i provinsen er skuffede over ham og søger nu en større grad af selvstyre.

12 Armenien

- * Areal: 29.800 km²
- * Befolkning: 3,3 mio.
- * Etnisk sammensætning: 90 pct. armenere

Armenien har trods betydelig sympati og støtte fra Rusland, den vestlige verden og sågar Iran haft store økonomiske problemer efter Sovjetunionens opløsning. Det skyldes ikke mindst den langvarige konflikt med nabolandet Aserbajdsjan, der krævede 25.000-40.000 menneskeliv, men hvor en usikker våbenhvile råder siden 1994. Militært har Armenien dog fejret triumfer og kontrollerer ikke kun den armensk befolkede enklave Nagorno-Karabakh, men også en stor bid af det egentlige Aserbajdsjan. Karabakh-spørgsmålet har bidraget til omfattende politisk infighting i Armenien, som i dag anføres af en indført fra enklaven, Robert Kocharian. Armenerne, der under Første Verdenskrig blev udsat for et af historiens største folkemord af tyrkerne, nyder godt af en indflydelsesrig eksil-lobby i USA.

14 Nagorno-Karabakh

- * Areal: 4400 km²
- * Befolkning: Ca. 200.000
- * Etnisk sammensætning: Altovervejende armenere

Nagorno-Karabakh blev af Sovjetunionen udråbt til et selvstyrende område under Aserbajdsjan i 1923, skønt befolkningen altovervejende var armensk. En længe ulmende konflikt mellem armenierne og aserbajdsjanerne tog til i styrke de sidste år af Sovjetunionens levetid, og efter kommunistvældets kollaps lykkedes det armenierne at sætte sig ikke kun på Nagorno-Karabakh, men også en bred zone udenfor, således at Armenien nu kontrollerer cirka 20 pct. af Aserbajdsjans territorium og er "landfast" med Karabakh.

15 Syd-Ossetien

* Areal: 3.900 km²

* Befolkning: 100.000

* Etnisk sammensætning: 65 pct. ossetere, 25 pct. georgiere.

Syd-Ossetien har ligesom Abkhasien erklæret sig uafhængige af Georgien, efter at Georgien i forbindelse med Sovjetunionens opløsning forsøgte at ophæve osseternes selvstyre. Det kom til sammenstød, men ikke så blodige som i Abkhasien. Syd-Ossetien vil gerne forenes med Nord-Ossetien under russisk overherredømme, mens Rusland prøver at opretholde den nuværende, fastlåste situation.